

Asia: VN/7901/2024

Hallituksen esityksen muotoon laadittu työryhmämietintö kuolinpesän sähköistä asiointia koskevaksi lainsäädännöksi

1. Laki kuolinpesän palvelualustasta

Lausuntonne:

Kirkkohallitus pitää ehdotusta kuolinpesän palvelualustasta perusteltuna sillä se mahdollistaa kuolinpesän käyttämään laissa säädettyjä sähköisiä palveluja. Ehdotettu laki vastaa ehdotuksen tavoitetta sujuvoittaa läheisen kuolemaan liittyvien asioiden hoitamista.

Kirkkohallituksen mielestä on tärkeä huomioida, ettei kaikilla ehdotetun kuolinpesän osakasrekisteriä koskevan lain mukaan kuolinpesän osakkaiksi merkityillä ole riittävää perustetta päästä käsiksi pesän varallisuustietoihin. Tästä syystä perusteltuna voidaan pitää myös sitä, että Verohallinnolla olisi ehdotetun 3 §:n mukaan oikeus perustellusta syystä rajata tiettyyn asemaan kuolinpesässä perustuvia käyttöoikeuksia esimerkiksi pykälän perusteluissa kerrotuissa tilanteissa. Selkeämpää saattaisi kuitenkin olla, että tunnistetut rajausperusteet säädettäisiin laissa.

2.1 Osakastietojen muodostaminen (4 §, ks. myös 5.1 Muut toteuttamisvaihtoehdot; Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen muodostaminen)

Lausuntonne:

Kirkkohallitus pitää tarkoituksenmukaisena sitä, että osakasrekisterin perustiedot pyritään muodostamaan mahdollisimman automaattisesti. Samalla kuitenkin on todettava, että täydentäessään väestötietojärjestelmästä saatuja tietoja ehdotetun lain 6 §:n mukaisesti kirkon viranomaiset joutuvat turvautumaan useimmiten digitoituun vanhaan kirkonkirja-aineistoon, jolloin tiedon keruu kyseisestä aineistosta tapahtuu manuaalisesti. Tämä kasvattaa tietopyyntöihin vastaamisen kustannuksia.

Kirkkohallitus on myös kiinnittänyt huomiota pykälän perusteluihin, joiden mukaan Digi- ja väestötietoviraston hallussa oleva väestötietoaineisto, jota ei ole otettu digitaalisessa muodossa osaksi tietojärjestelmää, ei voi toimia automaattisesti muodostettavan osakasrekisteriaineiston perusteena. Jos osakasrekisterin tiedot muodostetaan vain automaattisesti kerättävistä väestötietojärjestelmän tiedoista, huolena on, että rekisterin perustiedot jäävät tällöin vajaaksi.

2.2 Rekisterin tietosisältö (5 §)

Lausuntonne:

Kirkkohallituksen näkemyksen mukaan pykälän 1 momentissa tarkoitetut osakasrekisterin perustietojen tietosisältö edellyttää tarvittaessa myös Digi- ja väestötietoviraston hallussa olevan manuaalisen väestökirjanpitoaineiston läpikäymistä, jotteivat perustiedot jää vajaiksi.

2.3 Kuolinpesän ilmoittajan ja yhteyshenkilön vastuut ja velvollisuudet (8, 9 ja 15 §)

Lausuntonne:

Kirkkohallitus toteaa, että lainmuutoksen myötä kasvaa viranomaisen informaatiovelvollisuus kuolinpesän ilmoittajan ja yhteyshenkilön vastuista, velvoitteista sekä ylipäättään kuolinpesän osakkuuden muodostumisesta. Hyvin harvoissa kuolinpesissä on riittävästi tietotaitoa siitä, ketkä ylipäättään ovat kuolinpesän osakkaita. Todennäköisenä voidaan pitää, että kuolinpesissä, joissa ei ole taloudellista intressiä, tiedot vakuutetaan oikeaksi vasta perunkirjoituksen yhteydessä.

Kirkkohallitus pitää ehdotettua 9 §:ää jonkin verran ongelmallisena tilanteissa, joissa kuolinpesä on riitainen. Ehdotuksen mukaan, kuka tahansa kuolinpesän osakas voisi ilmoittaa itsensä tai jonkun toisen kuolinpesän ilmoittajaksi ilman, että alun perin nimetty ilmoittajaa kuullaan tai tämä antaisi siihen suostumuksensa. Tämä saattaa riitaisissa pesissä johtaa toistuviin henkilövaihdoksiin.

2.4 Osakasrekisterin tietojen vakuuttaminen oikeaksi (11 ja 12 §, ks. myös 5.1 Muut toteuttamisvaihtoehdot; Osakasluettelon oikeaksi vakuuttaminen ennen ja jälkeen perunkirjoituksen)

Lausuntonne:

Kirkkohallituksella ei sinänsä ole huomauttamista ehdotetuista 11 ja 12 §:stä, mutta se tunnistaa ne tietojen vakuuttamiseen liittyvät ongelmakohdat, jotka on nostettu esille luvussa 5.1.

Kirkkohallitus toteaa myös, että varsinkin pienissä ja useimmiten vähävaraisissa pesissä saattaa ongelmaksi muodostua se, ettei kellään pesän osakkaista ole valmiutta tai halukkuutta ryhtyä pesän ilmoittajaksi, jolloin pesän hallinnointi ja taloudellisten asioiden hoito viivästyy. Tällaisissakin pesissä on kuitenkin usein juoksevia taloudellisia menoja, jolloin on tärkeää, että vilpittömässä mielessä

toimiva kolmas taho voi luottaa eri viranomaisrekistereistä koottuihin tietoihin, vaikka tiedot eivät nauttisi vielä perintökaaressa määriteltyä julkista luotettavuutta.

2.5 Osakasrekisterin tietojen julkinen luotettavuus (14 §, ks. myös 5.1 Muut toteuttamisvaihtoehdot; Kuolinpesän osakasrekisterin julkinen luotettavuus vakituisesti ulkomaille muuttaneiden osalta)

Lausuntonne:

Ks. myös edellinen vastaus.

Sen lisäksi, että perittävä on saattanut asua vakituisesti ulkomailla, on muitakin syitä, mistä syystä perittävällä tai pesän osakkaalla on ajanjaksoja rekisterien ulkopuolella. Aina 1970-luvulle saakka myös poissaolot henkikirjoituksesta esimerkiksi laitosasumisen vuoksi ovat ajanjaksoja, joista ei ole saatavilla paikallisen viranomaisen todistusta. Kirkkohallituksen mielestä olisi tärkeää mahdollistaa myös tällaisten kuolinpesien asioiden hoitaminen ja varmistaa kolmannen suoja kuolinpesän kanssa asioitaessa.

2.6 Tietojen päivittäminen, säilyttäminen ja poistaminen (16 §, ks. myös 5.1 Muut toteuttamisvaihtoehdot; Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen pysyvä säilyttäminen)

Lausuntonne:

Ehdotuksen mukaan kuolinpesän osakasrekisteri olisi henkilörekisterinä osittain päällekkäinen Verohallinnon pysyvästi säilyttämien perukirjojen sisältämien henkilötietojen kanssa. Osakasrekisterin henkilötietojen päivittäminen päättyisi vuoden kuluttua siitä, kun Verohallinto on vastaanottanut tiedon ja selvityksen kuolinpesän lakkaamisesta (kuolinpesän palvelualustasta annettavan lain 8 §). Säännöksen perusteluissa esitetty peruste osakasrekisterin perukirjaa paremmasta ajantasaisuudesta palvelee siten lähinnä niitä kuolinpesiä, joita ei ole jaettu vaan kuolinpesä toimii pitkään jakamattomana. Tämä saattaa johtaa hyvinkin pitkiin tietojen säilyttämisaikoihin sekä myös osakastietojen hallinnoinnin ongelmiin. Kirkkohallitus esittää vielä pohdittavaksi, tulisiko tietojen säilytysaika sitoa ennemminkin perittävän kuolemaan. Ajan määrittelyssä käytetty mahdollinen perittävän lesken pitkäkö elinaika ensiksi kuolleen puolison jälkeen, ei liene riittävä peruste. Lesken kuollessa olisi kuitenkin muodostettava uusi osakasrekisteri tuolloin väestötietoja koskevien viranomaisrekisterien tietojen ja vallitsevan lainsäädännön pohjalta.

2.7 Tietojen luovuttamisen edellytykset (17-32 §)

Lausuntonne:

Kirkkohallitus pitää hyvänä, että laissa yksiselitteisesti säädellään tietojen luovuttamisen yleiset ja erityiset edellytykset ja että ne ovat suhteessa rekisterin käyttötarkoitukseen, josta säädettäisiin ehdotetun lain 2 §:ssä. Ottaen huomioon rekisterin käyttötarkoituksen sekä kirkolliskokouksen

6.11.2025 valtiovarainministeriölle antaman lausunnon, kirkkohallitus pitää tärkeänä, ettei tietojen luovuttamista koskevat ehdotetut säännökset mahdollista kirkonkirjoista luovutettujen tietojen luovuttamista edelleen osaksi väestötietojärjestelmää.

Kirkkohallitus pitää hyvänä sitä, että kuolinpesää koskevia tietoja voitaisiin jatkossa antaa muille viranomaisille näiden laissa säädettyjä viranomaistehtäviä varten keskitetysti kuolinpesän osakasrekisteristä Digi- ja väestötietoviraston toimesta. Lisäksi kirkkohallitus pitää tarkoituksenmukaisena ja välttämättömänä, että osakasrekisterin tietoja voitaisiin luovuttaa myös evankelis-luterilaiselle kirkolle sen viranomaistehtäviä varten. Jo rekisterin tietojen täydentäminen edellyttää tietoja tunnistetuista kuolinpesän osakkaista. Lisäksi hautaustoimessa hautojen hallinnointi edellyttää yhä useammin tietoja kuolinpesän osakkaista.

Kirkkohallitus pitää välttämättömänä, että evankelis-luterilaisen kirkon 6 §:ssä tarkoitetun tehtävän toteuttamiseksi osakasrekisterissä voidaan käsitellä ehdotetussa 24 §:ssä tarkoitettuja muutoin luovutusrajoituksen kohteena olevia tietoja. Kirkkohallitus esittää vielä pohdittavaksi, miten toteutetaan ehdotetun 23 §:n 2 momentin mukainen tietojen luovuttaminen, jos kuolinpesän ilmoittajaa tai yhteyshenkilöä koskee väestötietolain 36 §:n mukainen turvakielto.

Ehdotuksen mukaan esityksellä luodaan viranomaistehtäviä mm. Digi- ja väestötietovirastolle. Digi- ja väestötietovirasto toimisi kuolinpesän osakasrekisterin rekisterinpitäjänä yhdessä Ahvenanmaan valtionviraston kanssa. Ehdotetun 29 §:n mukaan tietojen luovuttamisesta osakasrekisteristä olisi tehtävä päätös. Päätös olisi tehtävä tarvittaessa silloinkin, kun kyse olisi perittävää, kuolinpesän osakasta tai kuolinpesän hallintoon liittyvän henkilön yksittäisistä tiedoista. Siten kirkkohallitus pitää hieman ongelmallisena ehdotettua 31 §:n 1 momentin 2 kohtaa, jonka mukaan Digi- ja väestötietovirasto voisi sopia kuolinpesän ilmoittajaa tai yhteyshenkilöä koskevien tietojen luovuttamisesta jonkin toisen organisaation, esimerkiksi perusteluissa esiin tuodun yksityisen yrityksen kanssa.

2.8 Muut huomiot

Lausuntonne:

Kirkkohallitus viittaa kirkolliskokouksen 6.11.2025 valtiovarainministeriölle antamaan lausuntoon. Lisäksi kirkkohallitus toteaa, että se pitää ehdotuksen tavoitteita tarkoituksenmukaisina. Yleinen digitalisaation kehitys mahdollistaa asiointin sujuvoittamisen tilanteessa, jossa omaiset joutuvat hoitamaan moninaisia läheisen kuolemaan liittyviä asioita. Kirkkohallitus pitää hyvänä, että kuolinpesän tietojen kokoamisprosessi yksinkertaistuu ja kuolinpesän perustietojen koonti tapahtuu yksiselitteisesti viranomaisen toimesta.

Kirkkohallitus pitää myös tärkeänä, että mahdollisuus paperiseen asiointiin säilytetään ehdotuksen mukaisesti. Sähköiseen asiointiin ei kaikilla ole mahdollisuutta tai riittäviä digitaalisia taitoja. Siirtyminen digitaaliseen asiointiin on todennäköisesti pitkällä aikavälillä yhä yleisempää.

Kirkkohallitus on valmis kirkon autonomian huomioivaan yhteistoimintaan kirkolliskokouksen marraskuussa 2025 antaman lausunnon mukaisesti ja pitää tärkeänä, että yhteistoiminta jatkuu osakastietojärjestelmää käytettäessä ja varsinkin rekisteriä kehitettäessä niin kauan, kun ehdotetun lain 6 §:n mukainen oikeus saada tietoa evankelis-luterilaisen kirkon viranomaisilta on voimassa.

Kirkkohallitus pitää erityisen tärkeänä, että osakasrekisterin maksuja koskevan, ehdotetun 35 §:n nojalla kirkot itse määrittävät maksut kuolinpesän osakasrekisteriin luovuttamistaan tiedoista ja että oikeus maksuihin syntyy Digi- ja väestötietoviraston tekemän selvitys- tai lisätietopyynnön yhteydessä, kun pyyntöön vastataan. Kirkkohallitus pitää myös perusteltuna, että kirkon määräämät maksujen perusteet ovat yhdenvertaisia kaikille. Kirkkohallitus pitää myös hyvänä, että säännöksessä on otettu huomioon mahdollisuus sopia Digi- ja väestötietoviraston sekä kirkkojen välillä, miten maksutilitykset kirkkoille toteutetaan.

Kirkkohallituksessa on valmistelussa kuolinpesän osakasrekisterin käyttöönoton mahdollistava kirkkolain muutosesitys, joka annettaneen kirkolliskokoukselle kevään 2026 aikana.

3.1 Perintöveroilmoitus ja perukirja (25, 28, 29, 29 a §)

Lausuntonne:

-

3.2 Esitiedot (26 §)

Lausuntonne:

-

3.3 Muistiinpanot (28 b §)

Lausuntonne:

-

3.4 Muita ehdotuksia

Lausuntonne:

-

4. Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Lausuntonne:

-

5. Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 1 ja 13 §:n muuttamisesta

Lausuntonne:

-

6. Laki verotusmenettelystä annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Lausuntonne:

-

7. Laki perintökaaren 20 luvun muuttamisesta

Lausuntonne:

-

8. Laki ulosottokaaren muuttamisesta

Lausuntonne:

-

9. Laki tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuksistaan annetun lain muuttamisesta

Lausuntonne:

-

10. Pääasialliset vaikutukset

Lausuntonne vaikutusten arviointeihin:

Kirkkohallitus pitää esityksen vaikutusten arviointia myös evankelis-luterilaisen kirkon osalta (luku 4.2.2.1.5) varsin kattavina.

11. Muut huomiot

Lausuntonne työryhmämietinnön muihin osioihin:

-

12. Yleiset huomiot työryhmämietinnöstä

Yleiset huomionne työryhmämietinnöstä:

-

Pihlaja Pirjo
Kirkkohallitus - Täysistunto